

**УХВАЛА
ДРУГОЇ КОЛЕГІЇ СУДДІВ
ДРУГОГО СЕНАТУ
КОНСТИТУЦІЙНОГО СУДУ УКРАЇНИ**

про відмову у відкритті конституційного провадження у справі за конституційною скаргою Циганенка Олександра Петровича щодо відповідності Конституції України (конституційності) частини четвертої статті 263, частини другої статті 352, статті 353, пункту 4 частини п'ятої статті 357, пункту 1 частини першої статті 358, пунктів 1, 2, 3 частини другої статті 389, пункту 5 частини другої статті 392, пункту 5 частини другої, частини четвертої статті 394 Цивільного процесуального кодексу України, окремих судових рішень Верховного Суду

Київ
17 вересня 2025 року
№ 148-2(II)/2025

Справа № 3-152/2025(301/25)

Друга колегія суддів Другого сенату Конституційного Суду України у такому складі:

Лемак Василь Васильович – головуєчий, доповідач,
Водянніков Олександр Юрійович,
Первомайський Олег Олексійович,

розглянула на засіданні питання про відкриття конституційного провадження у справі за конституційною скаргою Циганенка Олександра Петровича щодо відповідності Конституції України (конституційності) частини четвертої статті 263, частини другої статті 352, статті 353, пункту 4 частини п'ятої статті 357, пункту 1 частини першої статті 358, пунктів 1, 2, 3 частини другої статті 389, пункту 5 частини другої статті 392, пункту 5 частини другої, частини четвертої статті 394 Цивільного процесуального кодексу України, окремих судових рішень Верховного Суду.

Заслухавши суддю-доповідача Лемака В.В. та дослідивши матеріали справи, Друга колегія суддів Другого сенату Конституційного Суду України

у с т а н о в и л а:

1. Циганенко О.П. звернувся до Конституційного Суду України з клопотанням перевірити частину другу статті 352, статтю 353, пункт 4 частини п'ятої статті 357, пункт 1 частини першої статті 358, частину четверту статті 394 Цивільного процесуального кодексу України (далі – Кодекс) на відповідність пункту 8 частини другої статті 129 Конституції України, частину четверту статті 263, пункти 1, 2, 3 частини другої статті 389, пункт 5 частини другої статті 392, пункт 5 частини другої статті 394 Кодексу – статтям 1, 6, 8, 19 Основного Закону України, а також перевірити на відповідність Конституції України (конституційність) окремі судові рішення Верховного Суду, а саме: ухвалу колегії суддів Третьої судової палати Касаційного цивільного суду у складі Верховного Суду від 16 січня 2025 року у справі № 461/8878/24, постанови Великої Палати Верховного Суду від 29 травня 2019 року у справі № 219/10010/17, об'єднаної палати Касаційного цивільного суду у складі Верховного Суду від 12 вересня 2018 року у справі № 752/1016/17.

Згідно з частиною четвертою статті 263 Кодексу „при виборі і застосуванні норми права до спірних правовідносин суд враховує висновки щодо застосування відповідних норм права, викладені в постановах Верховного Суду“.

Частиною другою статті 352 Кодексу встановлено, що „учасники справи, особи, які не брали участі у справі, якщо суд вирішив питання про їхні права, свободи, інтереси та (або) обов'язки, мають право оскаржити в апеляційному порядку ухвали суду першої інстанції окремо від рішення суду лише у випадках, передбачених статтею 353 цього Кодексу. Оскарження ухвал суду, які не передбачені статтею 353 цього Кодексу, окремо від рішення суду не допускається“.

Приписами статті 353 Кодексу визначено перелік ухвал суду першої інстанції, які окремо від рішення суду можуть бути оскаржені в апеляційному порядку (частина перша), та зазначено, що „заперечення на ухвали, що не підлягають оскарженню окремо від рішення суду, включаються до апеляційної скарги на рішення суду“ (частина друга).

Відповідно до пункту 4 частини п'ятої статті 357 апеляційну скаргу не приймає до розгляду і повертає суд апеляційної інстанції також, якщо скаргу подано на ухвалу, що не підлягає оскарженню окремо від рішення суду.

За пунктом 1 частини першої статті 358 Кодексу суд апеляційної інстанції відмовляє у відкритті апеляційного провадження у справі, якщо апеляційну скаргу подано на судові рішення, що не підлягає апеляційному оскарженню.

Відповідно до приписів пунктів 1, 2, 3 частини другої статті 389 Кодексу підставами касаційного оскарження судових рішень, зазначених у пункті 1 частини першої цієї статті, є неправильне застосування судом норм матеріального права чи порушення норм процесуального права виключно у таких випадках: „1) якщо суд апеляційної інстанції в оскаржуваному судовому рішенні застосував норму права без урахування висновку щодо застосування норми права у подібних правовідносинах, викладеного у постанові Верховного Суду, крім випадку наявності постанови Верховного Суду про відступлення від такого висновку;

2) якщо скаржник вмотивовано обґрунтував необхідність відступлення від висновку щодо застосування норми права у подібних правовідносинах, викладеного у постанові Верховного Суду та застосованого судом апеляційної інстанції в оскаржуваному судовому рішенні;

3) якщо відсутній висновок Верховного Суду щодо питання застосування норми права у подібних правовідносинах“.

Згідно з пунктом 5 частини другої статті 392 Кодексу в касаційній скарзі повинно бути зазначено „підставу (підстави), на якій (яких) подається касаційна

скарга з визначенням передбаченої (передбачених) статтею 389 цього Кодексу підстави (підстав).

У разі подання касаційної скарги на підставі пункту 1 частини другої статті 389 цього Кодексу в касаційній скарзі зазначається постанова Верховного Суду, в якій викладено висновок про застосування норми права у подібних правовідносинах, що не був врахований в оскаржуваному судовому рішенні.

У разі подання касаційної скарги на підставі пункту 2 частини другої статті 389 цього Кодексу в касаційній скарзі зазначається обґрунтування необхідності відступлення від висновку щодо застосування норми права у подібних правовідносинах, викладеного у постанові Верховного Суду.

У разі подання касаційної скарги на судові рішення, зазначене у пунктах 2 і 3 частини першої статті 389 цього Кодексу, в касаційній скарзі зазначається обґрунтування того, в чому полягає неправильне застосування норм матеріального права чи порушення норм процесуального права, що призвело до ухвалення незаконного судового рішення (рішень)“.

Пунктом 5 частини другої статті 394 визначено, що суд відмовляє у відкритті касаційного провадження у справі, якщо „у разі подання касаційної скарги на підставі пункту 1 частини другої статті 389 цього Кодексу суд може визнати таку касаційну скаргу необґрунтованою та відмовити у відкритті касаційного провадження, якщо Верховний Суд уже викладав у своїй постанові висновок щодо питання застосування норми права у подібних правовідносинах, порушеного в касаційній скарзі, і суд апеляційної інстанції переглянув судові рішення відповідно до такого висновку (крім випадку наявності постанови Верховного Суду про відступлення від такого висновку або коли Верховний Суд вважатиме за необхідне відступити від висновку щодо застосування норми права у подібних правовідносинах)“.

За частиною четвертою статті 394 Кодексу „у разі оскарження ухвали (крім ухвали, якою закінчено розгляд справи) суд може визнати касаційну скаргу необґрунтованою та відмовити у відкритті касаційного провадження, якщо

правильне застосування норми права є очевидним і не викликає розумних сумнівів щодо її застосування чи тлумачення“.

1.1. Суб'єкт права на конституційну скаргу твердить, що оспорювані приписи частини другої статті 352, статті 353, пункту 4 частини п'ятої статті 357, пункту 1 частини першої статті 358, частини четвертої статті 394 Кодексу є процесуальними нормами, які втілюють конституційні принципи у цивільних правовідносинах, тому вони не можуть суперечити конституційним нормам. Проте зазначені приписи Кодексу, на думку автора клопотання, є такими, що не відповідають пункту 8 частини другої статті 129 Конституції України.

Циганенко О.П. також вважає, що приписи частини четвертої статті 263, пунктів 1, 2, 3 частини другої статті 389, пункту 5 частини другої статті 392, пункту 5 частини другої статті 394 Кодексу суперечать статтям 1, 6, 8, 19 Конституції України, оскільки надають Верховному Суду повноваження законодавчої гілки влади, що є порушенням його конституційних прав.

Обґрунтовуючи свої твердження щодо неконституційності оспорюваних приписів Кодексу, автор клопотання посилається на окремі приписи Конституції України, Кодексу, на Рішення Конституційного Суду України від 27 січня 2010 року № 3-рп/2010, постанови Верховного Суду у справах інших осіб, а також на судові рішення у його справі.

2. Зі змісту конституційної скарги та долучених до неї документів і матеріалів убачається таке.

Галицький районний суд міста Львова ухвалою від 4 грудня 2024 року відмовив Циганенку О.П. у вирішенні його заяви від 3 грудня 2024 року щодо неповноважності прокурора як представника відповідача, а ухвалою від 11 грудня 2024 року – у задоволенні його заяви про відвід судді у цивільній справі № 461/8878/24 за позовом Циганенка О.П. до Львівської обласної

прокуратури про відшкодування шкоди, спричиненої органом досудового розслідування.

Водночас цей суд протокольною ухвалою від 11 грудня 2024 року відмовив у задоволенні заяви Циганенка О.П. про залучення третіх осіб на стороні позивача, а саме Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини та Президента України.

Циганенко О.П. оскаржив апеляційним порядком зазначені ухвали суду першої інстанції.

Львівський апеляційний суд ухвалами від 30 грудня 2024 року апеляційні скарги Циганенка О.П. на ухвали Галицького районного суду міста Львова від 11 грудня 2025 року повернув на підставі пункту 4 частини п'ятої статті 357 Кодексу, а ухвалою від 30 грудня 2024 року на підставі пункту 1 частини першої статті 358 Кодексу відмовив у відкритті апеляційного провадження за апеляційною скаргою Циганенка О.П. на ухвалу Галицького районного суду міста Львова від 4 грудня 2024 року про відмову у вирішенні його заяви від 3 грудня 2024 року щодо неповноважності прокурора як представника відповідача у справі № 461/8878/24.

Циганенко О.П. оскаржив у касаційному порядку ухвали Галицького районного суду міста Львова від 4 грудня 2024 року, від 11 грудня 2024 року та ухвали Львівського апеляційного суду від 30 грудня 2024 року.

Колегія суддів Третьої судової палати Касаційного цивільного суду у складі Верховного Суду ухвалою від 16 січня 2025 року відмовила у відкритті касаційного провадження на зазначені судові рішення.

3. Розв'язуючи питання про відкриття конституційного провадження у справі, Друга колегія суддів Другого сенату Конституційного Суду України виходить із такого.

Конституційний Суд України вирішує питання про відповідність Конституції України (конституційність) закону України за конституційною

скаргою особи, яка вважає, що застосований в остаточному судовому рішенні в її справі закон України суперечить Конституції України; конституційна скарга може бути подана в разі, якщо всі інші національні засоби юридичного захисту вичерпано (стаття 151¹ Конституції України).

Згідно із Законом України „Про Конституційний Суд України“ конституційною скаргою є подане до Конституційного Суду України письмове клопотання щодо перевірки на відповідність Конституції України (конституційність) закону України (його окремих приписів), що застосований в остаточному судовому рішенні у справі суб'єкта права на конституційну скаргу (частина перша статті 55); конституційна скарга має містити обґрунтування тверджень щодо неконституційності закону України (його окремих приписів) із зазначенням того, яке з гарантованих Конституцією України прав людини, на думку суб'єкта права на конституційну скаргу, зазнало порушення внаслідок застосування закону (пункт 6 частини другої статті 55); конституційна скарга є прийнятною за умов її відповідності вимогам, установленим статтями 55, 56 цього закону, та якщо, зокрема, з дня набрання законної сили остаточним судовим рішенням, у якому застосовано закон України (його окремі приписи), сплинуло не більше трьох місяців (абзац перший, пункт 2 частини першої статті 77).

3.1. Зі змісту конституційної скарги та долучених до неї документів і матеріалів убачається, що остаточним судовим рішенням у справі суб'єкта права на конституційну скаргу є ухвала колегії суддів Третьої судової палати Касаційного цивільного суду у складі Верховного Суду від 16 січня 2025 року. Отже, автор клопотання мав реалізувати право на звернення до Конституційного Суду України з конституційною скаргою до 16 квітня 2025 року.

Уперше Циганенко О.П. звернувся до Конституційного Суду України з конституційною скаргою 22 липня 2025 року (підтверджено трекномером 7904908199245 Акціонерного товариства „Укрпошта“), що була

zareєстрована у Конституційному Суді України 28 липня 2025 року за вх. № 18/280. Секретаріат Конституційного Суду України листом від 1 серпня 2025 року (вих. № 004-018-18/2199) повернув конституційну скаргу автору клопотання як таку, що за формою не відповідає вимогам Закону України „Про Конституційний Суд України“.

Циганенко О.П. 8 серпня 2025 року вдруге звернувся до Конституційного Суду України з конституційною скаргою, що була zareєстрована в Конституційному Суді України 11 серпня 2025 року за вх. № 18/301, тобто поза межами строку, визначеного пунктом 2 частини першої статті 77 Закону України „Про Конституційний Суд України“.

Циганенко О.П. заявив клопотання про поновлення строку для звернення до Конституційного Суду України з конституційною скаргою та зазначив про наявність суспільного інтересу.

Друга колегія суддів Другого сенату Конституційного Суду України з огляду на воєнний стан в Україні, введений Указом Президента України „Про введення воєнного стану в Україні“ від 24 лютого 2022 року № 64/2022 зі змінами, який об’єктивно ускладнює реалізацію прав і свобод людини, гарантованих Конституцією України, та з міркувань гуманітарного характеру, обумовлених обставинами, викладеними Циганенком О.П. у клопотанні про поновлення строку для звернення до Конституційного Суду України з конституційною скаргою, вважає за можливе поновити строк подання конституційної скарги.

3.2. Суб’єкт права на конституційну скаргу просить перевірити частину четверту статті 263, пункти 1, 2, 3 частини другої статті 389, пункт 5 частини другої статті 392, пункт 5 частини другої статті 394 Кодексу на відповідність статтям 1, 6, 8, 19 Конституції України.

3.2.1. Зі змісту статті 151¹ Конституції України, статей 55, 56, 77 Закону України „Про Конституційний Суд України“ випливає, що оспорювані приписи

Кодексу повинні бути застосовані в остаточному судовому рішенні у справі суб'єкта права на конституційну скаргу.

З аналізу змісту остаточного судового рішення у справі Циганенка О.П. – ухвали колегії суддів Третьої судової палати Касаційного цивільного суду у складі Верховного Суду від 16 січня 2025 року – убачається, що у ній суд не застосував частину четверту статті 263, пункти 1, 2, 3 частини другої статті 389, пункт 5 частини другої статті 392, пункт 5 частини другої статті 394 Кодексу.

Отже, суб'єкт права на конституційну скаргу в цій частині не дотримав вимог частини першої статті 55, частини першої статті 56 Закону України „Про Конституційний Суд України“, що є підставою для відмови у відкритті конституційного провадження у справі на підставі пункту 4 статті 62 цього закону – неприйнятність конституційної скарги.

3.3. Автор клопотання у конституційній скарзі просить перевірити на відповідність Конституції України окремі судові рішення Верховного Суду, а саме: ухвалу колегії суддів Третьої судової палати Касаційного цивільного суду у складі Верховного Суду від 16 січня 2025 року у справі № 461/8878/24, постанови Великої Палати Верховного Суду від 29 травня 2019 року у справі № 219/10010/17, об'єднаної палати Касаційного цивільного суду у складі Верховного Суду від 12 вересня 2018 року у справі № 752/1016/17.

Друга колегія суддів Другого сенату Конституційного Суду України зазначає, що до повноважень Конституційного Суду України не належить перевірка на відповідність Конституції України рішень та висновків судів системи судоустрою України. Наведене є підставою для відмови у відкритті конституційного провадження у справі в цій частині згідно з пунктом 2 статті 62 Закону України „Про Конституційний Суд України“ – неналежність до повноважень Конституційного Суду України питань, порушених у конституційній скарзі.

3.4. Суб'єкт права на конституційну скаргу просить перевірити частину другу статті 352, статтю 353, пункт 4 частини п'ятої статті 357, пункт 1 частини першої статті 358, частину четверту статті 394 Кодексу на відповідність пункту 8 частини другої статті 129 Конституції України.

Однак Циганенко О.П. не навів аргументів на підтвердження того, що саме зазначені приписи Кодексу є тим законодавчим заходом, яким здійснено втручання держави в його гарантоване Конституцією України право на судовий захист (частина перша статті 55), а також пов'язані з ним права, які випливають із такої засади судочинства, як забезпечення права на апеляційний перегляд справи та у визначених законом випадках – на касаційне оскарження судового рішення (пункт 8 частини другої статті 129).

Отже, автор клопотання в цій частині не дотримав вимог пункту 6 частини другої статті 55 Закону України „Про Конституційний Суд України“, що є підставою для відмови у відкритті конституційного провадження у справі на підставі пункту 4 статті 62 цього закону – неприйнятність конституційної скарги.

Ураховуючи викладене та керуючись статтями 147, 151¹, 153 Конституції України, на підставі статей 7, 32, 37, 50, 55, 56, 58, 62, 77, 83, 86 Закону України „Про Конституційний Суд України“, відповідно до § 45, § 56 Регламенту Конституційного Суду України Друга колегія суддів Другого сенату Конституційного Суду України

п о с т а н о в и л а:

1. Відмовити у відкритті конституційного провадження у справі за конституційною скаргою Циганенка Олександра Петровича щодо відповідності Конституції України (конституційності) частини четвертої статті 263, частини другої статті 352, статті 353, пункту 4 частини п'ятої статті 357, пункту 1 частини першої статті 358, пунктів 1, 2, 3 частини другої

статті 389, пункту 5 частини другої статті 392, пункту 5 частини другої, частини четвертої статті 394 Цивільного процесуального кодексу України на підставі пункту 4 статті 62 Закону України „Про Конституційний Суд України“ – неприйнятність конституційної скарги; окремих судових рішень Верховного Суду – на підставі пункту 2 статті 62 цього закону – неналежність до повноважень Конституційного Суду України питань, порушених у конституційній скарзі.

2. Ухвала Другої колегії суддів Другого сенату Конституційного Суду України є остаточною.

**ДРУГА КОЛЕГІЯ СУДДІВ
ДРУГОГО СЕНАТУ
КОНСТИТУЦІЙНОГО СУДУ УКРАЇНИ**